

in illo textu pro ratione affertur, quia cui majus conceditur, minus intelligitur esse concessum. Respondet Rebuffus in integra non esse talia verba, nec talem rationem, quæ vera non esset; quia in privilegio non valet argumentum a majori, sed a comprehensis ex vi verborum. Ratio ergo, quæ in integra ab illo relata redditur, est: *Cum ergo perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de jure communi pertineat, per quod decimæ novarum, quæ fiunt in parochiis earumdem ad ipsas spectare noscuntur, etc.* Quia vero alia verba in Gregoriana compilatione habentur, possumus illa trahere ad eundem sensum; non enim esse potest sensus illorum verborum, in privilegiis valere argumentum a majori ad minus, si tantum sit a simili, et non simul ex vi verborum: igitur juxta subjectam materiam intelligendum est, cum concessio, vel potius redintegratio fuerit facta in eo, quod fuerat expresse ablatum, multo magis factam fuisse in eo, quod expresse ablatum non fuerat, et ad idem jus parochiæ pertinebat.

CAPUT XXIV.

AN IN ECCLESIA BAPTISMALI DECIMÆ SOLVENDÆ SINT.

1. Dicendum superest de decimis solvendis in ecclesia baptismali, matrice vel cathedrali, quando hæc a parochiali distinguitur, vel quando intra terminos sui territorii habet parochiales ecclesias edificatas, ad quas proxime spectat cura aliquorum parochianorum. Et ut intelligatur dubium, advertendum est, regulariter ac ordinarie eandem ecclesiam solere esse baptismalem et parochialem; baptismalis enim dicitur, in qua solent et debent fideles filios suos baptizare; et quia in eadem ecclesia solent etiam sacramenta recipere, ac participare divina, ideo talis ecclesia etiam est parochialis. Contingit autem aliquando ut sub ecclesia baptismali sint erectæ parochiales ecclesie, quæ baptismales non sint, sed pure parochiales, quia nimirum fideles jam baptizati in eis recipere debent alia sacramenta, ibi tamen non baptizantur, sed in alia, in qua fons baptismi relictus est pro aliis parochiis, quasi inferioribus; illa vero tunc speciali modo baptismalis dicitur. Non quia nullam omnino parochiam habeat, aliquam enim semper retinet, respectu cujus parochialis etiam est; nam si solum sit erecta ad juvandas parochiales in ministratione baptismatis propter periculum

puerorum, tunc solum reputatur ut capella quædam parochialis ecclesiæ, unde in præsentem considerationem non venit, quicquid Rebuffus sentiat in dicta quæstione 6, a numero. 19.

2. *Quæ sit ecclesia baptismalis.* — Baptismalis ergo proprie est, quæ licet propriam habeat parochiam, habet etiam alias, quæ illam aliquo modo recognoscunt in hoc, quod ad professionem solemnem fidei, per susceptionem baptismi faciendam, subditos suos ad illam deferre tenentur, unde talis ecclesia respectu aliarum solet matrix appellari, juxta modum loquendi juris in capitul. *Ad audientiam*, 1, de Ecclesiis ædific., et capitul. *Ex transmissa*, de Præsc., et cap. *Præterea*, 2, de Transaction., et Clement. 1, de Sent. excommun., ubi id notat Glossa, verb. *Matrix*, dicens, baptismalem ecclesiam matricem vocari, quia sicut mater generat, sic et illa regenerat per baptismum. Sed juxta hanc rationem omnis baptismalis ecclesia esset matrix; non tamen ita appellatur, nisi quando habet alias ecclesias sibi aliquo modo subjectas, ut sentit Panormit., capitul. *Ex parte*, de Rescript., num. 1, et notat Rebuffus, tract. de Decimis, quæst. 6, num. 6 et 7. Qui etiam advertunt ecclesiam matricem simpliciter dictam, Cathedralem significare, nisi qualitas materiæ aliud necessario postulet, juxta cap. *Venerabili*, de Verb. significat.

3. *Ratio dubitandi proponitur.* — *Probabilior sententia.* — Hinc ergo nascitur dubium, quia jura interdum dicunt decimas solvendas esse ecclesiæ parochiali, cap. *Quoniam*, cap. *Ad apostolicæ*, cap. *Cum contingat*, de Decimis; aliquando vero dicunt solvendas esse ecclesiæ baptismali, c. 1, § *In diocesi*, 13, quæst. 1, et cap. *De decimis*, cap. *Statuimus*, cap. *In sacris*, 16, quæst. 1, et in Concilio Lateranensi, sub Alexandro III, p. 4, c. 3, ubi integre habetur cap. *Nuncios*, de Decimis, et dicitur: *Omnes de Parochia tua moneas, ut decimas matricibus ecclesiis persolvant*, ubi parochia diocesim plane significat; per matrices autem ecclesias, videntur intelligi baptismales. Quando ergo eadem ecclesia parochialis est et baptismalis respectu ejusdem personæ, seu familiæ, tunc plane procedunt omnia supra dicta, et de illis ecclesiis loquuntur expresse cap. *Questi*, et cap. *In sacris*, 16, quæst. 1. Quando vero una est baptismalis, alia parochialis, dubium est quomodo sint applicanda et intelligenda omnia quæ diximus. Potestque hoc tam de personalibus, quam de prædialibus inter-

rogari. Primo ergo de personalibus probabilior sententia videtur, pertinere ad parochialem, etiamsi baptismalis non sit. Ita tenet Glossa in dicto cap. *de Decimis*, verb. *Baptismalem*; Abb., in cap. *Cum contingat*, de Decim., num. 6; Joann. Andr., et Anchar., in dicto cap. *Ad Apostolicæ*; Rebuff., d. q. 6, n. 21. Et ratio est, quia regula juris est, ut hæc decimæ parochiali ecclesiæ debeantur, ut supra visum est: at ecclesia parochialis, licet baptismum non tribuat, simpliciter parochialis est; ergo. Item si quis alibi baptizatus domicilium mutet, absolute debet decimas personales illi parochiæ, ubi fixit domicilium, juxta cap. ult. de Parochiis; ergo. Denique parochialis ecclesia est, quæ permanentemente ministrat spiritualia; illi ergo debentur majora, et quasi continua stipendia; saltem ergo debentur decimæ personales. Addit vero Abb., dicto cap. *Cum contingat*, cum Cardin., ibidem, verisimile esse, aliquam partem harum decimarum esse dandam ecclesiæ baptismali, quia Sacramentum aliquid administrat, et quia solet esse ecclesia matrix, cui aliqua recognitio facienda est. Sed hoc licet servandum sit ubi consuetudine fuerit receptum, per se tamen non videtur necessarium; tum quia semper in ipso baptismo fit aliqua oblatio, quæ in recognitionem et stipendium illius ministerii sufficit; tum etiam quia quatenus ecclesia baptismalis matrix est, solet inferior ecclesia aliis modis vel actionibus subjectionem illam recognoscere, juxta cap. *Ad audientiam*, 1, cum Glossa ibi, de Ecclesiis ædific.

4. *Decimæ prædiales ad parochialem spectant.* — *Objectio.* — Secundo de prædialibus multa dicunt Panorm. et Rebuff. supra; vera tamen resolutio esse videtur, ubi constiterit ecclesiam parochialem habere territorium propriis terminis clausum, ad illam pertinere decimas omnium prædiorum, in illius territorio existentium, nisi aliunde constiterit, speciali aliquo jure pertinere ad ecclesiam baptismalem. Ita tenet Abbas, in dicto cap. *Cum contingat*, num. 8; et Archid., 13, quæst. 1, in principio, et ad hoc suadendum faciunt cum proportionem rationes adductæ in puncto præcedenti. Favent etiam jura adducta, quæ censent hæc prædia esse adjudicata parochiali ecclesiæ talis territorii; nam talis est illa ecclesia, simpliciter loquendo, licet baptismum non administret. Unde alia jura, quæ de ecclesia baptismali loquuntur, vel baptismalem accipiunt pro parochiali, quia regulariter sunt

eadem, et illa partitio extraordinaria est et rara; vel certe loquuntur, quia prædia sunt constituta intra parochiam ipsius ecclesiæ baptismalis. Dices: ordinario solet baptismalis ecclesia esse antiquior parochiali, et antea sub terminis suæ parochiæ comprehendisse totum territorium novæ ecclesiæ parochialis, ac subinde omnia prædia illius territorii reali debito fuisse obligata illi ecclesiæ antiquiori pro decimis prædialibus; ergo licet prædia postea transierint ad novam parochiam, transierunt cum onere suo, ac subinde illorum decimæ non vicinæ ecclesiæ parochiali, sed baptismali et matri debentur. Maxime quia in cap. *Ecclesia*, et cap. *Quicumque*, 16, quæst. 1, statuitur ut ecclesiæ antiquæ non priventur suis decimis propter novarum ædificationem.

5. *Solvitur objectio.* — Respondetur imprimis, argumentum posse converti, quando constiterit, parochialem ecclesiam esse antiquiorem; nam illi etiam favet jus parochiale, quod oritur ex continuo servitio, seu ministerio spirituali, et obligatione ad illud. Et ita in eo casu rem esse indubitam, fatetur Rebuffus supra, num. 17. Deinde si fuerit dubium de antiquitate, pro parochiali præsumendum est, et ad baptismalem pertinebit probare suam antiquitatem et jus (quidquid Rebuffus supra contendat); quia jus commune magis favet parochiali, ut ostensum est, et propter rationem quam nunc subjungemus. Unde ulterius addo, etiamsi constet, ecclesiam baptismalem esse antiquiorem, et prius habuisse illa prædia in suo territorio, per novæ ecclesiæ ædificationem juxta illos terminos, et legitimam erectionem illius in parochiam, cum assignatione talis territorii, translata fuisse prædia, etiam cum jure decimarum, ad talem parochiam, non obstante præjudicio antiquioris ecclesiæ. Quod sane satis aperte videtur probare textus in dicto c. *Ad audientiam*, 1, de Ecclesiis ædific. Et ratio est, quia licet res soleat transire cum onere suo, tamen quando causa et fundamentum illius oneris cum ipsa re, publica auctoritate, et rationabili causa, in alium transfertur, etiam utilitas illius omnis debet in eundem transferri, quia ratio justitiæ et æquitatis hoc postulat: in præsentem autem, onus ministrandi sacramenta, quod habebat antiqua ecclesia, transfertur in novam parochiam, et illud est præcipuum fundamentum decimarum; ergo et prædia antiquæ ecclesiæ translata censenda sunt in novam ecclesiam cum utilitate decimarum, ac subinde non cum onere tradendi decimas alteri ecclesiæ,

sed cum jure percipiendi illas translata sunt. Alias prior ecclesia abjecisset a se onus onerosum (ut sic dicam), scilicet, ministrandi sacramenta in territorio novæ parochiæ, et retinisset jus et utilitatem ad onus reale ejusdem territorii, quod videtur contra æquitatem per se loquendo. Non est ergo id præsumendum, nisi aliqua certa ratione constet.

6. *Explicantur jura.* — Quando ergo jura dicunt, antiquis ecclesiis non esse inferendum præjudicium quoad decimarum perceptionem per novæ ecclesiæ ædificationem, loquuntur imprimis, quando per novæ ecclesiæ ædificationem non dividitur parochia. Et ita loquitur aperte dictum capit. *Ecclesiæ*, de novis oratoriis, et capit. *Quicumque*, de ecclesia, quam aliquis in sua proprietate ædificare vult de consensu episcopi, quæ non solet esse parochia, sed simplex quædam capella. Secus vero est, quando ædificatio ecclesiæ fit ad dividendam parochiam, juxta dictum cap. *Ad audientiam*, renovatum et auctum in cap. 4 Concilii Tridentini, sess. 21, ubi declarat, posse hoc facere episcopum, etiam invitis rectoribus matricis ecclesiæ, seu baptismalis, juxta formam prædicti cap. *Ad audientiam*. Ad quam formam maxime spectat, ut id non fiat sine magna necessitate parochianorum, ut quando alias non possunt accedere ad divina audienda sine magno incommodo, ut ibidem dicitur, et notant Doctores in dicto cap. *Ad audientiam*. Ubi videri potest Glossa, 2, et circa illam Abbas, qui bene hoc explicat. Denique oportet advertere semper præsumi, hanc translationem decimarum ad parochialem ecclesiam ex rationabili causa et modo legitimo factam esse, nisi oppositum probetur, ut notavit Abbas in dicto cap. *Cum contingat*, num. 8; et Rebuffus, in dicta quæstione 6, numero 15, ex cap. *Nisi essent*, de Præben. Et faciunt cap. ultimum, 9, q. 2, et quæ congerit Felin. in cap. *de Quarta*, de Præscription., numero duodecimo.

7. *Limitationis ratio explicatur.* — Addidi vero limitationem: *Nisi aliunde constiterit, ecclesiam baptismalem retinuisse jus ad tales decimas*, quia certum est multis modis hoc posse contingere. Unus est, si constet transactionem et compositionem esse factam in erectione parochialis ecclesiæ inter eam et baptismalem, cum approbatione episcopi, et ex vi illius decimas retentas esse baptismali ecclesiæ, et parochiali aliter esse provisum; nam tunc id servandum est, ut notat Rebuffus supra, n. 12. Alius est, si parochialis ecclesia non est omnino separata a baptismali, nec erecta

in titulum beneficii curati, aut vicariæ perpetuæ, sed est annexa baptismali, cujus parochus mercenarium illic constituit, ut in ea serviat; tunc enim tota est quasi sit una parochia, et ita omnes decimæ pertinent ad matricem. Et sic ait Panormitanus, per textum ibi in cap. *Ex parte*, de Rescript., *posse ecclesiam matricem plebanalem (sic enim appellat) tenere capellam positam in suo plebanatu, non ponendo ibi rectorem, sed capellanum, qui eam officiet.* Tertius esse potest titulus consuetudinis, nam in hac materia habet magnam vim, ut jura docent. Et consuetudo ostendit, a principio erectam fuisse inferiorem ecclesiam cum hac conditione et modo, præsertim quando aliunde habet sufficientes redditus sine talibus decimis. Et tunc sine dubio sufficet decennialis consuetudo, quia illa non est aperte contra jus, sed ad summum est de jure dubio; et ideo Innocentius et alii, in dicto cap. *Cum contingat*, dicunt, in toto hoc dubio standum esse consuetudini, nam si hæc favet parochiali, multo magis procedunt ea quæ diximus.

8. *Idem sentiendum etiamsi baptismalis ecclesia sit cathedralis.* — Addo præterea, dictam resolutionem procedere, etiamsi ecclesia baptismalis sit cathedralis vel cujuscumque dignitatis; semper enim pro parochiali præsumitur, non solum, quando illi favet consuetudo, sed etiam secluso hoc titulo, ex vi ordinarii juris, quando oppositum sufficienter non probatur in alterius ecclesiæ favorem. Nam sola major dignitas talis ecclesiæ non confert illi speciale jus ad decimas prædiales alterius parochiæ, etiamsi illi alias subjecta sit. Dicit tamen Glossa, in cap. *Quicumque*, 16, q. 1, in fin., pluralem ecclesiam (sic enim parochialem appellat) debere suas decimas in quatuor partes dividere, et quartam dare ecclesiæ baptismali, alias pro pauperibus, fabrica et suis clericis retinere. Sed hoc nullo jure probat, et supra ostensum est, quartam illam portionem esse de jure episcopali; non ergo debetur de jure ecclesiæ baptismali, quæcumque illa sit. Unde tandem constat, hoc jus prædialium decimarum, quod diximus esse in tali parochiali ecclesia pura, extendi ad novalia, quæ post talis ecclesiæ foundationem in illius territorio facta fuerunt, quia non ex privilegio vel præscriptione habet tales decimas, sed ex vi juris communis pertinentis ad parochialem ecclesiam, et ideo in illa locum habet decisio capit. *Quoniam*, et cap. *Cum contingat*, de Decim. Idem vero dicendum est de baptismali ecclesia in illis casibus, in quibus prædiales decimas

antiqui territorii retinuisse ostenditur; tunc enim non nisi jure parochialis ecclesiæ ab antiquo illi conveniente illas retinet, et ideo ad novalia semper extendi potest.

9. *Quando prædia in nullius parochiæ territorio sunt, quid dicendum.* — Tandem vero interrogari potest in hac materia, ad quam ecclesiam pertineant decimæ prædiales, ubi constat, prædia non cadere intra territorium alicujus parochiæ. Respondeo breviter, ad nullam ecclesiam jure communi pertinere, sed ad episcopalem mensam. Ita docet Panormitanus, dicto cap. *Cum contingat*, et sequitur Rebuffus, quæst. 7, num. 8, et sumitur ex dicto cap. *Quoniam*, quatenus decernit decimas novalium ad Episcopos pertinere, quando terræ de novo cultæ intra certam alicujus ecclesiæ parochiam non continentur, nisi Episcopus eas velit alteri ecclesiæ deputare. Eadem autem ratio est de terris quibuscumque ab antiquo cultis, extra terminos parochiarum existentibus. Generalis autem ratio esse videtur, quia Episcopus, ante divisionem parochiarum, habet jus disponendi de omnibus decimis totius diocesis modo sacris canonibus præscripto; si ergo in divisione parochiarum aliquæ terræ nulli parochiæ designatæ fuerunt, sub antiquo jure remanserunt; unde relictæ censentur pro mensa episcopali, vel illi accevisse, si postea de novo cultæ sunt. Et ita videtur hoc jus declarari in illo cap. *Quoniam*.

CAPUT XXV.

POSSINTNE DECIMÆ DEBERI AUT JUSTE SOLVI LAICIS.

1. *Variis personis decimas solvi.* — *Vulgaris distinctio.* — Licet dictum sit, decimas certis locis seu parochialibus ecclesiis esse solvendas, tamen propter personas dantur, ad quarum sustentationem præcipue ordinantur. Personæ autem sunt variæ: quidam enim sunt laici, alii clerici; et inter clericos quidam habent curam animarum, alii minime; quidam item habent in tali ecclesia ministerium aliquod, quidam nullum habent. Igitur exponere necesse est cui ordini personarum decimæ debeantur ordinario jure, et consequenter dicendum erit quibus ex consuetudine vel privilegio competant. Ad ejus quæstionis decisionem vulgaris distinctio supponenda est: nam potest esse sermo vel de jure, seu titulo percipiendi decimas, vel de ipsis decimis, prout sunt quidam temporales fructus pretio æsti-

mabiles. Inter quæ discrimen assignatur, quod jus ad decimas percipiendas spirituale quid est, quatenus est fundatum in spirituali ministerio, seu in potestate et obligatione ministrandi spiritualia, ratione cujus ministerii temporalia dantur. Quod probatur optime ex cap. ult. de Rerum permut., ubi hac ratione dicitur jus percipiendi decimas, non posse temporali pensione compensari, quia non potest spirituale pro temporali comparari. At fructus ipsi decimales temporales sunt, ut constat.

2. *Objectio.* — *Solvitur.* — Dices: etiam jus ad decimas percipiendas potest esse temporale, ut si quis conducat beneficium, titulo conductionis habet jus ad decimas, quod temporale est. Idem acquiri potest titulo venditionis: potest enim quis futuras decimas hujus anni vendere, et consequenter alteri jus conferre ad illas percipiendas; laici etiam sæpe videntur habere hoc jus, et tunc necesse est esse temporale. Respondeo sermonem esse de jure proprio, et per se pertinente ad decimam, ut talem, et juxta institutionem suam; de hoc enim procedit ratio facta, et de illo loquuntur jura, cum dicunt, beneficium dari propter officium, et ideo esse quid annexum rei spirituali. Conductor autem aut emptor non habet tale jus ad decimam, nec illam respicit ut decimam, nec ut stipendium pro munere spirituali, sed solum materialiter (ut sic dicam), ut est quidam temporalis fructus tanto pretio æstimabilis. Et similiter laici habentes decimarum concessionem aliquam non proprio jure illas recipiunt, sed quasi vice aliorum, ut statim dicemus.

3. *Decimæ, ut tales, non debentur laicis.* — *Ratio assertionis.* — Ex his ergo dicendum est primo, decimas, ut tales sunt, et ut sunt ecclesiastici fructus, per se non deberi laicis, neque illis esse solvendas. Est certa, et communis sententia, quam D. Thomas et alii Theologi 2. 2, quæst. 87, art. 3, tenent. Idem divus Thomas, Quodlib. 2, art. 8, ad argum.; Alens., 3 p., q. 51, memb. 6, art. 1; Abulens., quæst. 178, in dicto cap. 23 Matth.; Glossa communiter approbata in cap. *Quamvis*, de Decimis, verb. *Concesserit*, et Glossa in cap. *Causam quæ*, de Præscript., et Doctores communiter; Rebuffus late, dicto tract., quæst. 10, fere per totam; Covarruvias, dicto cap. 17, a num. 6; Gutierrez, dicto cap. 21, a num. 64. Et habetur sæpius in jure, cap. *Decimas*, 16, quæst. 7, ubi Gregorius VII, cum Concilio Lateranensi, sic ait: *Decimas, quæ in usum pie-*